

Energieverslag Nederland 2008

Gas- en olie-industrie

Gas- en olieprijsen	2
Gas- en oliewinning	2
Aardbevingen	2
Aardolie	3
Gasproductie	3
Opslag aardgas	5
Reserves	5
Schoonebeek	8
Waddenzee	8
LNG	8

Gas- en olieprijsen

In april meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat Nederland in 2006 €13 mld heeft binnengekregen uit de olie- en gaswinning in ons land. Dat is het hoogste bedrag sinds 1990, en is vooral te danken aan de prijsstijgingen van olie en gas. Het merendeel vloeide de schatkist in als aardgasbaten. De jaarlijkse gewonnen hoeveelheid aardgas en olie in Nederland lag vanaf 2000 gemiddeld iets lager dan in de jaren daarvoor. De staat had dan ook aanzienlijk minder verdiend als de prijzen niet zo hard waren gestegen. Door de prijsstijgingen nam ook de waarde van de resterende olie- en gasreserves in de Nederlandse bodem toe. Eind 2006 was de waarde ruim €120 mld. Sinds eind jaren zestig dalen de reserves gestaag. Eind 2006 resteerde ruim 1400 mld m³ aardgas. Twee derde van de oorspronkelijke aardgasreserves is inmiddels uit de grond gehaald. Dat is meer dan de totale omvang van het gasveld Groningen. Van de oorspronkelijke oliereserve is zelfs meer dan driekwart al gewonnen.

Het IEA spreekt halverwege het jaar 2008 de verwachting uit dat in de komende vijf jaar de wereld nog te maken zal krijgen met hoge olieprijsen. Dat wordt vooral veroorzaakt door een verdubbeling van de investeringskosten over de afgelopen twee jaar en dat leidt tot vertragingen in nieuwe raffinagecapaciteit. Doordat nieuwe en modernere raffinagecapaciteit met extra kosten gepaard gaat, worden geplande projecten later dan verwacht opgeleverd of worden bedrijven gedwongen hun investeringsplannen te herzien. Volgens het IEA neemt de mondiale vraag naar olie tot 2013 jaarlijks met gemiddeld 1,6% toe, van 86,9 miljoen vaten van 159 liter per dag dit jaar naar ruim 94,1 miljoen vaten per dag in 2013. Om te voldoen aan de groeiende vraag naar olie in de wereld moet de productiecapaciteit elk jaar gemiddeld met 1,5 miljoen vaten per dag worden opgevoerd. De groei van biobrandstoffen neemt met 50% toe van 1,35 miljoen vaten naar 1,95 miljoen vaten per dag. Biobrandstoffen zijn onontbeerlijk om de stijgende vraag deels te kunnen opvangen. Nu al zijn ze goed voor bijna 2% van de totale brandstofmix.

Gas- en oliewinning

Aardbevingen

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) meldt dat zich in de ochtend van dinsdag 5 augustus om half 5 nabij Emmen een lichte aardbeving heeft voorgedaan. De kracht van de beving is door het [KNMI](#) vastgesteld op 2,0 op de schaal van Richter. De beving hangt volgens het KNMI samen met de gaswinning in de regio. Het is de negende beving in de omgeving, de eerste is waargenomen in februari 1991 (2,2) en de laatste in juli 2007 (1,4). In Noord-Nederland worden sinds 1986 lichte aardbevingen waargenomen, die door deskundigen in verband worden gebracht met gaswinning.

In Groningen wordt eind oktober een aardchok gevoeld. Of de schok schade heeft veroorzaakt, is niet bekend. De lichte aardbeving werd gevoeld in de omgeving van Loppersum en Westeremden, 20 kilometer ten noordoosten van de stad Groningen. In Groningen vinden vaker aardbevingen plaats als gevolg van aardgaswinning. De aardbeving had een kracht van 3,2 op de schaal van Richter. Volgens het [KNMI](#) is de beving, die tot in de stad Groningen werd gevoeld, ook te wijten aan de gaswinning.

Aardolie

Volgens een rapportage van het Internationaal Energie Agentschap (IEA) in februari zal de wereldwijde vraag naar olie in 2008 minder sterk toenemen dan eerder was verwacht. Dit komt door de afkoelende Amerikaanse economie. De wereldwijde vraag naar olie zal in 2008 naar verwachting uitkomen op 87,6 miljoen vaten (van 159 liter) per dag. Dat zijn 200.000 vaten per dag minder dan in een eerdere prognose. De vraag naar olie neemt daarmee over heel 2008 met 1,9% toe tegen een eerder verwachte groei met 2,3% in de schatting die in januari bekend werd gemaakt.

Gasproductie

Kleine gasvelden

EZ-minister van der Hoeven meldt in januari tijdens een bijeenkomst van de Koninklijke Vereniging van Gasfabrikanten dat ze met een voorstel zal komen voor maatregelen waarmee kleine gasvelden beter kunnen worden benut. Er moet onder meer een wetsvoorstel komen om winningsvergunningen voor 'slapende velden' gedeeltelijk in te trekken waardoor die velden beschikbaar komen voor andere maatschappijen die de velden wel willen exploiteren. De minister werkt ook aan de 'afronding' van een financiële stimulans om ook de minder aantrekkelijke velden op de Noordzee te ontginnen en wil de gasmarkt in Nederland beter laten functioneren.

EZ-minister van der Hoeven meldt in februari dat er afspraken zullen worden gemaakt met [Nogepa](#), de brancheorganisatie van olie- en gasproducenten, om de winning van gas uit kleine velden in de Noordzee te stimuleren. Het convenant dat ze met Nogepa hoopt te sluiten komt bovenop een aanpassing van de mijnbouwwet, die de minister al eerder aankondigde. De minister wil verder de informatievoorziening over mogelijkheden en procedures rond gaswinning in Nederland verbeteren. Dat zou vooral wenselijk zijn voor kleinere buitenlandse bedrijven, die de laatste tijd meer en meer actief worden in Nederland. Ook op het gebied van opslag van aardgas en CO₂ in lege velden gaat Van der Hoeven proberen onduidelijkheden bij bedrijven weg te nemen door uitgebreidere informatievoorziening.

EZ-minister van der Hoeven overlegt in mei met minister Bos van Financiën over eventuele belastingmaatregelen om maatschappijen te stimuleren kleine gasvelden, die moeilijk te ontginnen zijn, te exploiteren. In niet-ontwikkelde gasvelden, waarvoor nog geen plannen bestaan, zit naar schatting 60 miljard kubieke meter. Het gaat veelal om velden die kleiner zijn dan één miljard kubieke meter. Gasterra, de onderneming die op grote schaal in aardgas handelt, kocht vorig jaar 37,3 miljard kubieke meter uit de kleine velden. De hele Nederlandse productie bedraagt 70 miljard kubieke meter per jaar.

Het Nederlandse bedrijf Smart Energy Solutions heeft een vergunning om gas te winnen in de buurt van het Prinses Amalia windpark voor de kust van IJmuiden (blok Q07-Q10a). Het bedrijf wil het gewonnen gas midden op zee omzetten in elektriciteit en deze via de stroomkabel van het windpark aan land brengen. Met het project worden grote besparingen verwacht. De omzetting van het gas in stroom met behulp van hoogrendementszuigermotoren levert besparingen op, maar ook de benutting van de restcapaciteit van de stroomkabel (60 procent) leidt tot grote besparingen. Smart Energy Solutions heeft, samen met de Scandinavische olie- en gasgroep PA Resour-

ces, een belang van 60 procent en het staatsbedrijf Energie Beheer Nederland (EBN) heeft de resterende 40 procent. Smart Energy Solutions specialiseert zich in de winning van gas uit kleine velden. Door de hoge gasprijzen zijn deze nu eerder rendabel te exploiteren. Met medewerking van Fugro, KPMG en DHV is een methode ontwikkeld om de gaswinning van een klein veld rendabel te maken. Door het gas lokaal om te zetten in elektriciteit en deze te leiden naar de stroomkabel van het windpark wordt bespaard op kosten voor distributie van het gas. Smart Energy Solutions noemt de methode 'gas-to-wire'. Het aardgas wordt door verbranding in een hoogrendementgasmotor, die is gekoppeld aan een generator, omgezet in elektriciteit. Het vermogen van de installatie ligt op 8,8 MW bij een stroomspanning van 10kV, dit correspondeert met een gasconsumptie van circa 50.000 m³ per dag. Deze stroom wordt via een kabel naar een transformatorstation geleid ('verstromen'). Bij het gasveld in Q07-Q10a wordt de stroom doorgeleid naar het transformatorstation van het windpark in Q7, waarmee de elektriciteit via de 120 MW stroomkabel naar het vaste land wordt getransporteerd ('power matching'). De stroomproductie uit het gas kan zo worden geregeld dat het flexibel is in te passen in de elektriciteitsproductie van het windpark. De gaswinning moet in 2011 starten.

De NAM start binnenkort met het boren van een verkenningsput vanaf de locatie Hoogezand. De put wordt geboord naar een mogelijk nieuw gasveld 'Zuidlaardermeer'. De proefboring moet uitwijzen of er gas in het kleine veld zit en of het economisch haalbaar is om dit te winnen. De werkzaamheden op de locatie starten in de week van 22 december 2008. De boring zal ongeveer acht weken in beslag nemen. De werkzaamheden worden uitgevoerd met behulp van een moderne boorinstallatie met een hoogte van ongeveer dertig meter. Op de locatie wordt 24 uur per dag en 7 dagen per week gewerkt. Op en rondom de locatie zijn diverse voorzorgsmaatregelen genomen om de invloed op de omgeving zoveel mogelijk te beperken. Met de eventuele ontwikkeling van het gasveld 'Zuidlaardermeer' draagt de NAM verder bij aan het 'kleineveldenbeleid' van de Nederlandse overheid. Door het opsporen en in productie nemen van kleine gasvelden op land en op de Noordzee te stimuleren, wil de Nederlandse overheid het grote Groningen-veld (Slochteren) zoveel mogelijk sparen, zodat dit zijn bijzondere functie als balansveld zo lang mogelijk kan behouden.

In een half december verstuurde brief aan de Tweede Kamer schrijft EZ-minister van der Hoeven dat er een financiële stimulans komt om de winning van gas uit marginale gasvelden op de Noordzee te bevorderen. Mijnbouwbedrijven mogen éénmalig in het jaar waarin zij investeren in bedrijfsmiddelen voor exploratie of exploitatie van marginale gasvelden op de Noordzee naast hun normale afschrijving 25 procent van de kapitaalkosten in mindering brengen op het bedrijfsresultaat waarover zij winstaandeel verschuldigd zijn. De verwachting is dat met behulp van deze maatregel ongeveer 30 gasvoorkomens onder de Noordzee in gebruik zullen worden genomen, goed voor de winning van ongeveer 20 miljard kubieke meter aardgas extra. Doel is om de komende tien tot vijftien jaar zoveel mogelijk kleine offshore gasvelden in productie te brengen. De nu producerende velden op het Nederlandse continentale plat raken uitgeproduceerd en de bestaande infrastructuur dreigt te worden ontmanteld. Zonder deze infrastructuur is het waarschijnlijk dat marginale kleine velden niet meer worden benut.

Productie

In september wordt het [Jaarverslag opsporing en winning 2007, olie en gas in Nederland](#) gepubliceerd en door EZ-minister van der Hoeven naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Uit het verslag blijkt dat het warme winterweer er voor heeft gezorgd dat door Nederlandse gasvelden minder aardgas werd geproduceerd. Opvallend is wel dat de productie uit zogenoemde 'kleine velden' is gestegen. De totale Nederlandse gasreserve is afgenomen met 49,6 miljard kubieke meter. Dit is het resultaat van de productie, nieuw ontdekte voorraden (4,7 miljard kubieke meter) en een opwaartse bijstelling van eerder aangetoonde voorkomens (14 miljard kubieke meter). De totale Nederlandse aardgasvoorraad wordt per 1 januari 2008 geschat op 1390 miljard kubieke meter, waarvan 1075 in het Groningenveld. Ongeveer 100 miljard kubieke meter hiervan zijn voorkomens waarvan het in productie brengen afhankelijk is van ontwikkelingen in de technologie, infrastructuur, kosten en opbrengsten.

Opslag aardgas

Het Russische energiebedrijf Gazprom en Taqa, een dochterbedrijf van Abu Dhabi National Energy, hebben begin december in Moskou een intentieverklaring getekend tijdens het werkbezoek van EZ-minister van der Hoeven. Gazprom en Taqa hebben de intentie om gas op te slaan in een leeg gasveld nabij Alkmaar. Volgens de minister heeft Nederland baat bij gasopslag als onderdeel van het plan om van Nederland de gasrotonde van Europa te maken. Er wordt onder meer samengewerkt met het overheidsbedrijf Energie Beheer Nederland (EBN). EBN heeft een aandeel van 40% in het Taqa-consortium dat verder bestaat uit Petro Canada en Dias. Taqa en Gazprom spreken de wens uit dat het contract van de overeenkomst binnen een paar maanden wordt getekend. Het lege veld bij Alkmaar kan naar schatting 4,1 miljard kubieke meter gas opslaan. Dit komt overeen met circa 10% van het jaarlijkse energiegebruik van Nederland. Met het project is een investering gemoeid van circa €700 mln.

Reserves

Aardgas

De Nederlandse aardgasreserves bedroegen eind 2006 ruim 1400 miljard m³. Met het huidige winningtempo van ongeveer 70 miljard m³ per jaar zijn de reserves in twintig jaar uitgeput. Dat meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) half februari. Ongeveer de helft van het gewonnen aardgas wordt in Nederland gebruikt, de andere helft wordt geëxporteerd. De aardgasproductie droeg vorig jaar 3 procent, i.e. ruim €17 miljard, bij aan het Nederlandse bruto binnenlands product (bbp). Dit aandeel is de laatste jaren toegenomen. Niet de groei van de productie, maar de sterke stijging van de aardgasprijzen is hiervoor verantwoordelijk. De sterk fluctuerende vraag naar Nederlands aardgas drukt hierdoor in toenemende mate een stempel op de economische groei van Nederland.

Aardolie

Het jaarlijkse energie [rapport](#) 2007 van de Britse oliemaatschappij BP dat in juli wordt gepubliceerd meldt dat de bewezen wereldreserves voor steenkool en aardolie zijn gedaald. Voor aardgas zijn ze stabiel. Er is nu nog voor 40 jaar aardolie, voor 60 jaar aardgas en voor 133 jaar steenkool. Zowel voor steenkool als voor aardolie lagen de voorraden eind 2007 onder het niveau van 2006. Voor aardolie daalde ook de productie lichtjes met 0,2 procent, terwijl de consumptie toenam met 1,1 procent. Dit bete-

kent dat wereldwijd vooral op de strategische olievoorraden werd ingeteerd. Vooral de reserves voor steenkool nemen fors af bij het huidige productietempo. In 2003 meldde BP op basis van zijn statistisch rapport dat de mensheid op basis van de productie en de voorraden in 2002 nog voor 204 jaar over steenkool kan beschikken. In juni 2007 was dat nog slechts 147 jaar. Op basis van de voorraden en de productie eind 2007 is dit getal opnieuw lager: 133 jaar.

Uit een in juli gepubliceerd rapport van het Clingendael International Energy Programme ([‘Oil turbulence in the next decade’](#)) blijkt dat het tekort aan olie niet rond 2015, maar al in 2010 merkbaar zal zijn. De bodemprijs van een vat olie gaat naar 110 dollar. Door de tekorten zouden er ook militaire conflicten kunnen ontstaan in olielanden in Afrika. Het tekort zal in 2030 ongeveer 11 tot 18 miljoen vaten per dag bedragen, i.e. tweederde van het dagelijkse verbruik in de Verenigde Staten. Als bestaande velden sneller opraken, wordt de krapte nog nijpender. Door de olietekorten zullen de prijzen van olie op een hoog niveau blijven. Een prijs van 110 dollar per vat beschouwt Clingendael als ondergrens. De olieprijs kan echter ook snel doorschieten naar 200 dollar per vat. Door de krapte kunnen er politieke spanningen ontstaan tussen de grootverbruikers China en de Verenigde Staten. Vooral in Afrika kunnen er militaire conflicten ontstaan.

Volgens het Internationaal Energie Agentschap (IEA) in Parijs, dat half november de [World Energy Outlook 2008](#) presenteerde, zal de Opec in 2030 51% van de oliebehoefte in de wereld dekken. De lage olieprijsen zetten de noodzakelijke investeringen in de oliewinning nog meer onder druk. Het IEA voorspelt dat er al snel een olietekort zal ontstaan, omdat enerzijds de energiebehoefte fors blijft stijgen (tot 2030 met 45%) en tegelijkertijd de productie uit bestaande olievelden met 2/3 terugloopt omdat de velden eerder uitgeput raken dan verwacht. Het IEA beoordeelde de 800 grootste olievelden in de wereld (samen goed voor 75% van alle oliereserves en 2/3 van de mondiale olieproductie). 580 velden blijken al over hun productiepiek heen te zijn en sneller dan gedacht uitgeput te raken. Volgens het IEA moeten tot 2015 dagelijks 30 miljoen vaten meer worden geproduceerd, maar dat zal door de achterblijvende investeringen niet worden gehaald. Tot 2030 zou 360 miljard dollar (282 miljard euro) geïnvesteerd moeten worden in de oliewinning.

Ook verwacht het IEA dat de olieprijs over zes jaar weer boven de 100 dollar per vat zal uitkomen en ontstaan grote olietekorten. Vooral door de groeiende economieën van China en India stijgt de vraag naar energie wereldwijd met 1,6 procent per jaar, terwijl de productie van olie nauwelijks toeneemt.

De stichting [Peakoil](#), die door wetenschappers is opgericht om de oliereserves te inventariseren, denkt dat het olietekort nog groter is dan het IEA heeft voorspeld. Peakoil komt tegelijk met de publicatie van de World Energy Outlook van het IEA met een rapport waarin de wetenschappers van de stichting uitgaan van een nog groter tekort. Volgens de voorspellingen van Peakoil zal in 2030 het tekort tien miljoen vaten groter zijn dan het IEA voorspelt. Die gaat uit van een productie van 106 miljoen vaten per dag, terwijl Peakoil uitgaat van een productie van maximaal 90 tot 95 miljoen vaten per dag.

De World Wind Energy Association ([WWEA](#)) heeft forse kritiek op de World Energy Outlook 2008 van het IEA, omdat het volgens hen het potentieel van windenergie zeer

sterk onderschat. De onderschatting zal bijdragen aan slechte beslissingen van politici en zal de ontwikkeling van duurzame bronnen vertragen. Volgens het IEA zal in het referentiescenario duurzame energie in 2030 slechts 4% van de stroomvoorziening dekken, op grond van een aangenomen gemiddelde groei van 7%. De WWEA wijst er op dat alleen windenergie momenteel al 1,5% van de stroom levert en dat het gemiddelde groeipercentage van de afgelopen 10 jaar 30% bedroeg, in China was dat 100% in de laatste twee jaar.

De Energy Watch Group acht, indien de juiste acties worden ondernomen, in haar vorige week gepubliceerde [Renewable Energy Outlook](#) een percentage van meer dan 60% duurzame stroom in 2030 mogelijk.

Steenkool

De vraag naar kolen groeit sinds 2000 pijlsnel en die groei zal zeker tot 2025 aanhouden. Met China als grote importeur van steenkool stijgen de prijzen van het 'zwarte goud' flink. Volgens het Amerikaanse ministerie van energie worden de komende vijf jaar wereldwijd meer dan duizend kolengestookte centrales gebouwd. Kolen zijn, ondanks de overspannen markt, nog altijd twee- tot viermaal goedkoper dan olie en gas. Maar of kolen op de lange duur een succes worden, hangt volgens het Europese 'Institute for Energy' vooral af van de toepassing van schone-kolentechnologie. Een kolencentrale stoot tussen 750 en 1300 g/kWh uit. Bij een gascentrale is dat 450 g/kWh. Volgens een Clingendael-expert zijn er nog veel vraagtekens, bijvoorbeeld t.a.v. regelgeving voor het transport en de opslag van CO₂ en de verwachte terugverdientijd voor bedrijven die in schonekolentechnologie willen investeren.

De chemische industrie DSM meldt in februari dat het plannen heeft om weer steenkool te gaan winnen uit de Nederlandse staatsmijnen in Limburg, die in 1974 werden gesloten. DSM heeft zijn concessies voor kolenwinning echter nooit van de hand gedaan. Door de sterk stijgende prijzen voor steenkool (100% in het afgelopen jaar) is de vraag voor DSM actueel of het rendabel is Nederlandse kolen uit de grond te halen. De investeringsmaatschappij Itirc heeft inmiddels een belang genomen in een joint venture om een van de grootste kolenmijnen ter wereld te ontginnen in het Russische Irkoetsk. De voorraad wordt geschat op een tot drie miljard ton kolen. Niet alleen de enorme voorraad steenkool is volgens Itirc de investering waard, ook de nieuwe technologie die wordt toegepast biedt perspectief. Er wordt gebruik gemaakt van de zogeheten kolen-naar-vloeistof-technologie (coal-to-liquids) waarbij kolen direct worden omgezet in diesel en benzine. Naast Rusland gebruiken ook Brazilië, India en China enorme hoeveelheden kolen voor de grote vraag naar energie. China bouwt iedere week een nieuwe kolencentrale. Milieuorganisatie Greenpeace is tegen kolenstook. En stellen dat de plannen van energiebedrijven in Nederland om vijf nieuwe kolencentrales te willen bouwen strijdig zijn met verduurzaming van de stroomvoorziening. Investerings in kolencentrales gaan volgens Greenpeace ten koste van het ontwikkelen en toepassen van innovatieve technieken voor het grootschalig opwekken van schone energie, zoals windparken op zee. In maart publiceert Greenpeace het [rapport](#) 'De wereld achter kolenstroom', waarin staat dat de in Nederland gebruikte kolen uit Zuid-Afrika, Colombia en Indonesië komen. Het rapport verkent de milieueffecten en sociale gevolgen van kolenwinning in die landen.

Opwekking van elektriciteit met gas en wind is economisch aantrekkelijker dan met kolen, bij volledige doorbelasting van CO₂-rechten. Zo blijkt uit een in maart gepubli-

ceerd [onderzoek](#) van PricewaterhouseCoopers (PwC), uitgevoerd in opdracht van Greenpeace. PwC vergeleek de productiekosten van elektriciteit met gas, wind en kolen op rendement. Hieruit bleek dat investeren in kolen verliesgevend is bij een volledige doorbelasting van CO₂-kosten. Zelfs bij een reële CO₂-kostprijs van 20 euro per ton is kolenstroom duurder dan stroom uit een gascentrale. Als CO₂-prijs stijgt door klimaatbeleid dan worden kolen nog minder rendabel. Als de CO₂ kosten buiten beschouwing worden gelaten dan is productie van elektriciteit met kolen goedkoper.

Schoonebeek

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) gaat opnieuw olie winnen in Schoonebeek, het grootste olieveld op land van Noordwest-Europa. De NAM heeft daartoe samen met partner Energie Beheer Nederland (EBN) besloten. Hierdoor nemen de Nederlandse aardoliereserves met ongeveer 50 procent toe. Het olieveld Schoonebeek werd in 1943 ontdekt. De NAM haalde er tussen 1948 en 1996 ongeveer 250 miljoen vaten van de in totaal 1 miljard vaten uit de bodem. Omdat het steeds lastiger werd de taaie, stroperige olie uit de grond te halen, werd de winning destijds stilgelegd. De NAM denkt de komende 25 jaar nog 100 tot 120 miljoen vaten uit het veld te kunnen halen. Hierbij maakt ze gebruik van nieuwe technieken, stoominjectie en horizontale putten. De NAM wil de olie vanaf 2010 met moderne pompen uit de grond halen. De oude jaknikkers keren echter niet terug in het Drentse landschap.

Waddenzee

De [Stichting Energy Valley](#) meldt in februari dat de hoeveelheid gas die in 2007 in de bodem van de Waddenzee is gewonnen, genoeg is om alle Friese huishoudens (circa 350.000 gezinnen) van gas te voorzien. De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) haalde vanuit Moddergat 700 miljoen m³ aardgas naar boven. Een woordvoerder van de Nam verwacht dat van bodemdaling in het eerste jaar geen sprake is. Er is nog maar een klein deel van de verwachte 25 tot 40 miljard m³ gewonnen. De NAM zou eind 2007 ook waddengas oppompen vanuit het Groningse Vierhuizen. Dit is door een rechtszaak bij de Raad van State een halfjaar uitgesteld.

LNG

LNG komt meer en meer in trek. Azië en de Verenigde Staten betalen in het voorjaar van 2008 recordprijzen voor vloeibaar gas (liquefied natural gas of LNG). De strijd om LNG wordt volgens experts binnenkort ook voelbaar op de Europese gasmarkt en zichtbaar in de elektriciteitsprijzen. En ook Merrill Lynch houdt in zijn scenario's rekening met een prijsstijging van Europees gas van 20% in de laatste twee kwartalen van 2008. Een stijgende olieprijs, vertragingen in de bouw van extra LNG-terminals en terughoudendheid van 's werelds belangrijkste exporteurs van LNG die steeds meer voorraden voor eigen gebruik aanwenden, liggen aan de prijsstijgingen ten grondslag. De vraag naar gas trekt enorm aan omdat het een schoner alternatief is voor kolen bij elektriciteitsopwekking. Binnen een paar jaar zullen bijna alle Europees-Russische langetermijncontracten worden herzien. Daarom wordt nu met spanning gekeken naar de mondiale prijsontwikkelingen op de gasmarkt. De belangrijkste gasproducerende landen zullen geen langjarige contracten meer aangaan. De oude overeenkomsten wa-

ren vaak contracten van 25 jaar, maar zullen worden teruggebracht naar periodes van drie tot vijf jaar.

Tijdens een driedaags bezoek van EZ-minister van der Hoeven aan onder anderen de Egyptische minister van Petroleum heeft de minister zich uitgesproken over samenwerking met Egypte op het gebied van energie. Nederland wil haar positie als gasronde en energiepoort tot Europa en Noord-Amerika uitbouwen. LNG uit Egypte zou een mooie aanvulling zijn, aldus de minister. De beide bewindslieden hebben afgesproken elkaar in het voorjaar van 2009 in Nederland te treffen. Daarnaast gaat Nederland haar kennis op het gebied van contracten met flexibele prijzen en de exploratie van gas delen met Egypte.

Eind juni geeft EZ-minister van der Hoeven het startsein voor de bouw van de eerste ontvangsterminal voor LNG op de Maasvlakte in Rotterdam. De zogenaamde Gate terminal is een initiatief van de Nederlandse Gasunie en Koninklijke Vopak en zal bestaan uit drie opslagtanks en een aanlegsteiger. De jaarlijkse doorvoercapaciteit zal maximaal 16 bcm per jaar gaan bedragen. De bouw van de terminal geeft een belangrijke versterking van de strategische positie van Rotterdam als energiehaven. Het havenbedrijf Rotterdam investeert €60 mln in de bouw van de basisstructuur. De totale projectkosten bedragen rond de €800 mln. In de tweede helft van 2011 moet de terminal volledig operationeel zijn. Uit de eerste afgesloten lange-termijn contracten met Dong Energy, EconGas en Essent voor een gezamenlijke doorzet van 9 miljard cbm aardgas blijkt duidelijk de behoefte aan een moderne LNG terminal.

In augustus tekenen Gasunie en Vopak een contract met een vierde bedrijf: E.ON Ruhrgas. Het Duitse bedrijf zal jaarlijks 3 miljard kubieke meter (bcm) LNG doorvoeren. Als onderdeel van de overeenkomst zal E.ON Ruhrgas een aandelenbelang van 5% verwerven in Gate terminal.

In oktober maakt EZ-minister van der Hoeven bekend dat EZ bereid is om geld te reserveren voor een LNG-onderzoekscentrum in Nederland. Tijdens de LNG Global Summit in Rotterdam werd duidelijk dat marktpartijen een dergelijk centrum willen oprichten. De deelnemende partijen Vopak, Shell, Bluewater, Gasunie, TNO en toekomstige LNG-afnemers zijn hierover al 4 maanden in overleg. De kosten van het centrum zullen door initiatiefnemers worden gedragen, maar het ministerie van EZ is bereid hieraan bij te dragen. De kennis over LNG moet in Nederland worden opgebouwd en blijven vanuit de ambitie om Gasronde van Europa te worden.

Minister Verhagen van Buitenlandse Zaken heeft eind november in Algerije gepleit voor meer samenwerking op het gebied van energie. Nederland wil graag de poort naar West-Europa zijn voor Algerijns vloeibaar gas, olie en andere energieproducten. Voor Nederland betekent dat ook meer energiezekerheid. Algerije kan de poort naar Afrika zijn voor Nederlandse investeerders, zei de minister in Algiers in een toespraak tot diplomaten. Verhagen sprak tijdens zijn werkbezoek met de ministers van Energie en Buitenlandse zaken om te kijken of het mogelijk is om zaken te doen. In januari 2009 gaat EZ-minister van der Hoeven naar Algerije.